

Rapport

Rapport naar aanleiding van een klacht over de politie-eenheid Noord-Nederland en het arrondissementsparket Noord-Nederland.

Datum: 27 januari 2016

Rapportnummer: 2016/006

Kader

Onderhavige zaak betreft een strafrechtelijke afdoening binnen de ZSM. ZSM staat voor het daadkrachtig, snel, passend en efficiënt aanpakken van veel voorkomende criminaliteit. Binnen de ZSM werken het openbaar ministerie, de politie en ketenpartners zoals de reclassering met elkaar samen. Na aanhouding van een verdachte wordt zo spoedig mogelijk over het afdoeningstraject beslist. Waar mogelijk wordt direct een afdoeningsbeslissing genomen en wordt een betekenisvolle interventie uitgezet, waarbij verdachten een passende reactie krijgen, recht wordt gedaan aan de positie van slachtoffers en waarbij de buurt merkt hoe snel daders worden gecorrigeerd.

Aanleiding

Verzoeker is woonachtig in een klein dorp en ondervond overlast van jongeren met brommers. Meerdere malen heeft verzoeker bij de politie melding gedaan van overlast en vernielingen. Op 30 april 2013 was er opnieuw sprake van overlast. Verzoeker en zijn zoon zijn naar buiten gegaan en verzoeker heeft naar eigen zeggen één van de jongeren (X) bij zijn arm gepakt en gesommeerd te vertrekken. De jongeren bleken 112 te hebben gebeld en na korte tijd kwam de politie ter plaatse. Verzoeker en zijn zoon werden vervolgens aangehouden en overgebracht naar het politiebureau omdat zij zich schuldig zouden hebben gemaakt aan openlijke geweldpleging.

Op 6 mei 2013 kreeg verzoeker van de wijkagent te horen dat de zaak alleen geseponneerd kon worden als hij en zijn zoon met de jongeren in gesprek zouden gaan. Het bemiddelingsgesprek vond vervolgens plaats op 21 mei 2013, waaraan zij met tegenzin deelnamen.

Bij brief van 30 mei 2013 liet de officier van justitie verzoeker weten dat de zaak was geseponneerd omdat er onvoldoende wettig en overtuigend bewijs was.

Verzoeker was het met de hele gang van zaken niet eens en diende een aantal klachten in bij de politie. De politiechef achtte een deel van de klachten niet gegrond. Verzoeker was het daarmee niet eens en wendde zich tot de Nationale ombudsman. De ombudsman stelde een onderzoek in. Tijdens het onderzoek heeft de ombudsman besloten om het onderzoek ambtshalve uit te breiden richting het openbaar ministerie.

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat ambtenaren van de politie-eenheid Noord-Nederland hem en zijn zoon op 30 april 2013 hebben aangehouden en verzoeker geboeid hebben overgebracht naar het politiebureau.

Verzoeker klaagt er voorts over dat de wijkagent hem op 6 mei 2013 heeft meegedeeld dat de zaak tegen hem zou worden geseponneerd onder de voorwaarde dat hij zou

meewerken aan een bemiddelingsgesprek, terwijl de officier van justitie de zaak op 30 mei 2013 heeft geseponeerd vanwege het ontbreken van voldoende wettig en overtuigend bewijs.

De Nationale ombudsman doet ambtshalve onderzoek naar het feit dat binnen ZSM de beslissing is genomen dat er een bemiddelingsgesprek tussen verzoeker en de jongeren moest plaatsvinden, terwijl de officier van justitie de zaak op 30 mei 2013 heeft geseponeerd vanwege het ontbreken van wettig en overtuigend bewijs.

Bevindingen

Standpunt verzoeker

Verzoeker is van mening dat de politie niet integer en niet professioneel op de 112-melding heeft gereageerd. De politie wist dat de jeugd overlast veroorzaakte, maar deed er niets aan. Toen de jongeren 112 belden, werd de valse melding wel serieus genomen en voor waar aangenomen. Ter plaatse heeft de politie wel het verhaal van de jongeren aangehoord, maar niet het verhaal van hem en zijn zoon. De politie had beide groepen mee moeten nemen naar het politiebureau, aldus verzoeker.

Processen-verbaal/mutaties

Processen-verbaal van aanhouding van de politieambtenaren W. en M. respectievelijk W. en S. d.d. 1 mei 2013

In deze twee processen-verbaal staat onder meer vermeld dat de politie een melding kreeg van een vechtpartij. De politieambtenaren gingen ter plaatse en troffen twee jongens aan. Eén van de jongens vertelde dat hij en een vriend van hem zojuist door verzoeker en zijn zoon waren mishandeld. Zij zouden bij de keel zijn gepakt en een kopstoot hebben gekregen.

Tijdens het gesprek met de twee jongens kwam verzoeker aanlopen. De politieambtenaren W. en V. hoorden hem schreeuwen dat de jongeren zich niet als slachtoffer moesten opstellen, dat ze hem de hele tijd zaten te pesten en dat die avond de druppel was. Er kwamen meerdere personen uit het dorp bij en één van die personen gaf aan dat hij mishandeld was en aangifte wilde doen. Hierop hebben de politieambtenaren besloten verzoeker en zijn zoon aan te houden. Verzoeker ging geheel over de rooie, en in de auto werd hij lastig en begon zich te verzetten. Hierop is verzoeker geboeid. Verzoekers zoon, die al in bed lag, is vervolgens ook aangehouden.

Mutatie d.d. 2 mei 2013 opgemaakt door de politieambtenaren J. (rechercheur) en K.

In deze mutatie staat onder meer vermeld dat de politie een buurtonderzoek heeft ingesteld, beide verdachten heeft verhoord (die een ontkennende verklaring hadden afgelegd) en een onderzoek heeft ingesteld naar het letsel van slachtoffer X. Het woord 'slachtoffer' bleek niet geheel van toepassing, aangezien er geen letsel werd geconstateerd, aldus de mutatie.

Voorts staat in de mutatie vermeld dat op grond van deze bevindingen binnen ZSM is besloten over te gaan tot een voorwaardelijk sepot, waarbij de voorwaarde was dat er

een bemiddelend gesprek zou plaatsvinden tussen beiden partijen. Dit om te komen tot een duurzame oplossing. Officier van justitie H. heeft de beslissing tot het voorwaardelijk sepot genomen, aldus de mutatie.

E-mailwisseling over bemiddelingsgesprek

In een e-mail van politieambtenaar J. (rechercheur) aan politieambtenaar T. (wijkagent) staat het volgende vermeld:

"...Deze zaak is uiteindelijk beoordeeld door ZSM en besloten is om deze zaak voorwaardelijk te seponeren. Als voorwaarde is gesteld dat er een bemiddelend gesprek plaatsvindt tussen X en verzoeker en zijn zoon. (...)

Verzoek van ZSM aan jou is nu om op korter termijn tot een gesprek te komen. Dit met het doel dat er een duurzame oplossing komt tussen beide partijen.

Verder had ZSM het verzoek om na dit betreffende gesprek een terugkoppeling te geven aan ZSM. Zodoende kunnen zij een definitieve beslissing nemen in deze zaak. (...)"

Verklaringen afgelegd tijdens hoorzitting

Ten aanzien van de aanhouding

In het kader van het onderzoek heeft de Nationale ombudsman een hoorzitting gehouden met de betrokken politieambtenaren en verzoeker. Tijdens die hoorzitting heeft politieambtenaar W. verklaard dat hij ter plaatse twee jongens aantrof, die aangaven dat één van de twee was mishandeld (X) en dat de andere (Y) getuige was. Politieambtenaar M. heeft verklaard dat zij ter plaatse geen zichtbaar letsel bij de jongen (X) had geconstateerd. Zij merkt daarbij op dat er bij mishandeling niet altijd sprake is van zichtbaar letsel. De jongen (X) had gehuild en had rode vlekken in zijn gezicht. De jongen was overstuurd en het verhaal kwam serieus over. Vanwege zijn verhaal en het feit dat er een getuige was die het verhaal bevestigde, heeft zij besloten om tot aanhouding over te gaan.

Verzoeker heeft verklaard dat de politieambtenaren hem niets hebben gevraagd, hetgeen hem erg steekt. Politieambtenaar W. heeft aangegeven dat er niet met verzoeker te praten viel. Hij was zo geëmotioneerd. Hij heeft verzoeker geprobeerd aan te spreken en hem apart te nemen, maar dat lukte niet. Verzoeker heeft beaamd dat hij geëmotioneerd was. Hij werd beschuldigd van iets wat hij niet had gedaan. Verzoeker kan zich niet herinneren dat W. een serieuze poging heeft gedaan om hem aan te spreken.

Politieambtenaar M. heeft gesteld dat het feit dat er een aangifte van mishandeling zou komen en het feit dat er in ieder geval één getuigenverklaring was, de reden is geweest om tot aanhouding over te gaan. W. en M. hebben desgevraagd laten weten dat de hele problematiek rondom de overlast bekend was. Op de vraag of de politieambtenaren nog hebben overwogen om ter plaatse een korte verklaring op te nemen heeft politieambtenaar M. geantwoord dat het niet mogelijk was om met verzoeker in gesprek te gaan. Op dat moment moest er een keuze worden gemaakt. Wanneer verzoeker wel tot rede vatbaar was, had het wellicht anders kunnen lopen.

Omdat niet duidelijk was wie wat had gedaan, is ook verzoekers zoon aangehouden. Die aanhouding verliep rustig.

W. heeft tegen verzoeker gezegd dat hij aangehouden was en mee moest naar het bureau. Verzoeker werd boos en wilde niet mee, aldus M. Hij wilde weglopen en toen is besloten om hem te boeien. Er was geen verzet in de zin van slaan of wat dan ook. Wel was er sprake van verbaal verzet, aldus M.

Verzoeker heeft er veel moeite mee dat hij geboeid werd voordat hij werd overgebracht naar het politiebureau. Hierdoor is zijn pols ontwricht. M. heeft uitgelegd dat verzoeker ook na het boeien verzet pleegde, waardoor het boeien pijnlijk werd. Volgens verzoeker zou het boeien ook anders kunnen. Een normaal mens die van zijn vrijheid is beroofd, gaat niet met de politie mee, aldus verzoeker. W. heeft opgemerkt dat zijn zoon wel gewoon meeging, waarop verzoeker heeft aangegeven dat zijn zoon misschien wat makkelijker is.

Ten aanzien van de sepotbeslissing

Verzoeker heeft aangegeven dat het bemiddelingsgesprek moest plaatsvinden, maar dat hij dat eigenlijk niet wilde. Wijkagent T. heeft verklaard dat er vanuit ZSM gezegd werd dat er een duurzame oplossing moest komen voor het probleem en er een gesprek moest plaatsvinden, als voorwaarde voor het sepot.

T. heeft dat gesprek met een collega geleid. Het gesprek vond op 21 mei plaats met de twee jongens en hun ouders en verzoeker en zijn zoon (wijkagent T. heeft tijdens een telefoongesprek op 3 december 2015 laten weten dat de twee jongens X en Y waren). De volgende dag heeft T. aan ZSM laten weten dat het gesprek had plaatsgevonden.

Verklaring politieambtenaar J.

Politieambtenaar J. (rechercheur) heeft onder meer verklaard dat hij waarschijnlijk met verzoeker te maken kreeg doordat hij hem en/of zijn zoon heeft verhoord. Het was de taak van de recherche om na het verhoor in overleg te gaan met ZSM. Dan werd er gesproken over het uitbrengen van een dagvaarding of een andere wijze van afdoening. Waarschijnlijk heeft de communicatie tussen J. en medewerkers van ZSM telefonisch plaatsgevonden. Het is voor J. moeilijk om terug te halen hoe het precies is gegaan en wat er is gezegd. Hij weet niet meer of er vanuit ZSM expliciet is gezegd dat er werd besloten tot een voorwaardelijk sepot, maar hij gaat er vanuit dat hij hetgeen hem vanuit ZSM is meegedeeld in de mutatie heeft opgenomen.

Informatie van het openbaar ministerie

Ten aanzien van de klacht over het voorwaardelijk sepot heeft het openbaar ministerie laten weten dat er nooit sprake is geweest van een voorwaardelijk sepot. De zaak is binnen de ZSM afgehandeld, waarbij verschillende partijen (openbaar ministerie, politie etc.) overleggen over een juiste beslissing. Omdat het hier om een conflict ging tussen verzoeker (en zijn familie) en de jongeren, heeft men geprobeerd om een maatschappelijke oplossing te vinden voor het probleem. Vanuit die gedachte is er geïnvesteerd op de relatie en heeft er een bemiddelingsgesprek plaatsgevonden.

Pas nadat het bemiddelingsgesprek had plaatsgevonden, is de zaak juridisch beoordeeld en is de zaak geseponeerd vanwege het ontbreken van voldoende wettig en overtuigend

bewijs. De officier van justitie heeft gesteld dat er nooit sprake is geweest van een voorwaardelijk sepot. Dat zou ook niet kunnen, want voor een voorwaardelijk sepot dient de zaak bewijsbaar te zijn en dat was hier niet het geval.

Standpunt politiechef

De aanhouding

Ten aanzien van de klacht over de aanhouding heeft de politiechef de Nationale ombudsman verwezen naar het oordeel dat hij tijdens de interne klachtprocedure heeft gegeven. De politiechef heeft toen geoordeeld dat de aanhouding rechtmatig was en dat de betrokken politieambtenaren aannemelijk hebben kunnen maken dat verzoeker zich bij zijn aanhouding ging verzetten. Hierdoor was het volgens de politiechef begrijpelijk dat verzoeker in verband met zijn eigen veiligheid en die van de politie, geboeid moest worden. Dat hierbij buitensporig geweld is gebruikt, was naar het oordeel van de commissie niet gebleken. De politiechef achtte de klacht ongegrond.

De sepotbeslissing

In reactie op de tweede klacht heeft de politiechef gesteld dat hij zich kan voorstellen dat de klacht over de sepotbeslissing vragen oproept. Om die reden heeft de politiechef navraag gedaan bij het openbaar ministerie. Het is gebleken dat de officier van justitie heeft gesteld dat er eerst een bemiddelingsgesprek zou moeten plaatsvinden met de betrokken partijen alvorens een beslissing zou worden genomen. Na kennisneming van het gespreksverslag is door de officier besloten tot een sepot 02. Er is dus geen sprake van een “voorwaardelijk sepot” maar van een “sepot”. De voorwaarde was dus wel het bemiddelingsgesprek, maar de uitkomst heeft geleid tot een volwaardig sepot 02.

De politiechef heeft in een latere brief aan de Nationale ombudsman gesteld dat informatie van het openbaar ministerie hem aanleiding gaf zijn standpunt aan te vullen. Kennelijk is er door de politie en het openbaar ministerie een verschillende interpretatie gegeven aan het 'bemiddelingsgesprek', aldus de politiechef. De politie heeft geïnterpreteerd dat het gesprek een formele status had in de strafrechtelijke afdoeningsbeslissing en de officier van justitie heeft kennelijk uit zorg voor de betrokkenen geadviseerd dat een bemiddelingsgesprek zou plaatsvinden. De wijkagent heeft gehandeld vanuit de opdracht die hij meende te hebben gekregen. Volgens de politiechef heeft de andere interpretatie door de politie verzoeker niet geschaad.

Standpunt minister van Veiligheid en Justitie

De minister van Veiligheid en Justitie heeft de Nationale ombudsman onder meer laten weten dat de werkwijze van ZSM erop is gericht om in overleg met verschillende instanties te komen tot een passende interventie. Zoveel mogelijk worden onderliggende problemen aangepakt en strafrechtelijke handhaving is slechts één van de instrumenten die ingezet kan worden. Juist bij burenruzies en overlastproblemen is bemiddeling een effectiever middel om conflicten op te lossen dan strafrechtelijk optreden. Het openbaar ministerie heeft dan ook aangedrongen op bemiddeling.

De minister heeft verder gesteld dat op het moment waarop werd voorgesteld om een bemiddelingsgesprek te laten plaatsvinden door de wijkagent, de inhoudelijke

beoordeling van de strafzaak nog niet had plaatsgevonden. Op dat moment was derhalve nog niet vastgesteld dat er onvoldoende wettig en overtuigend bewijs was om tot strafvervolgning over te gaan.

Kennelijk is er een misverstand gerezen tussen het openbaar ministerie en de politie, waardoor de politie in de (onjuiste) veronderstelling verkeerde dat het verlenen van medewerking aan het bemiddelingsgesprek relevant was voor de strafrechtelijke afdoening van de zaak, aldus de minister. Helaas kan niet meer worden vastgesteld hoe dit misverstand heeft kunnen ontstaan.

De minister acht de klacht van verzoeker op het punt van de gebrekkige communicatie gegrond.

Nadere informatie van het openbaar ministerie

Desgevraagd heeft een medewerker van het openbaar ministerie laten weten dat de zaak niet is geregistreerd in Compas of GPS omdat de zaak via ZSM is afgedaan. Dit betekent dat er geen uitdraai kan worden verstrekt van de sepotcode. Omdat in een vroeg stadium is besloten tot een sepot, is de zaak niet ingestuurd naar het openbaar ministerie. Het is uiteindelijk een politieseptot geworden, aldus het openbaar ministerie. Normaliter wordt aan een verdachte een sepotbrief gestuurd, maar in deze zaak is de brief niet geregistreerd in het systeem. Het is dan ook onduidelijk of verzoeker de sepotbrief heeft ontvangen, aldus het openbaar ministerie.

Nadat de ombudsman het openbaar ministerie een afschrift had getoond van de sepotbrief die aan verzoeker is gestuurd, welke brief is ondertekend door de officier van justitie, heeft het openbaar ministerie laten weten dat de sepotbrief aan verzoeker is geregistreerd in het BOSZ-systeem (betere opsporing door sturing op zaken). Dit systeem is een politiesysteem dat is gekoppeld aan BVH (basisvoorziening handhaving) van de politie. Omdat de zaak binnen de ZSM is afgedaan, is deze niet ingestuurd naar het openbaar ministerie en heeft het geen COMPAS/GPS-nummer gekregen.

Telefonisch heeft een medewerker van het openbaar ministerie laten weten dat dit betekent dat het sepot niet op de justitiële documentatie van verzoeker staat. Dit zou gelden voor alle sepotbeslissingen die binnen de ZSM worden genomen.

Nadere informatie ingewonnen bij politieambtenaar A.

Politieambtenaar A., die vanuit de politie op de ZSM werkzaam was, heeft gesteld dat er geen formeel voorwaardelijk sepotbesluit is genomen. Als dat wel zo was geweest, dan was dat in BOSZ genoteerd en dat is niet het geval. Na het horen van betrokkenen heeft de officier van justitie de beslissing aangehouden totdat een te voeren gesprek tussen partijen had plaatsgevonden. Volgens A. valt uit de mutaties op te maken dat de politieambtenaren dachten dat het om een voorwaarde binnen een formeel voorwaardelijk sepot ging.

Informatie uit BOSZ

In het registratiesysteem BOSZ staat onder meer het volgende:

30/05 sepot 02
14/05 nog niet afgehandeld
01/05 wordt bemiddeld door buurtagent daarna terugkoppeling ZSM. (...) Daarna beslissing over afdoening.

Nadere informatie politiechef

Namens de politiechef is gesteld dat uit navraag bij het parket is gebleken dat ZSM-sepots als politiesept worden geregistreerd in BOSZ, ondanks dat de beslissing door een officier van justitie is genomen. Deze zaken worden niet alsnog ingeschreven bij het openbaar ministerie.

Reactie verzoeker op het verslag van bevindingen

Verzoeker heeft gesteld dat hij heel veel moeite had met het bemiddelingsgesprek, dat onder dwang plaatsvond. Eigenlijk heeft hij schuld bekend, terwijl het verhaal van de jongeren niet juist is, aldus verzoeker.

Reactie minister van Veiligheid en Justitie op het verslag van bevindingen

De minister heeft in reactie op het verslag van bevindingen laten weten dat het woord "politiesept" onder het kopje "nadere informatie van het openbaar ministerie" niet klopt nu de zaak via de ZSM is afgedaan. Er is weliswaar een code 02 aan de zaak gekoppeld, maar eigenlijk is de zaak opgelegd.

Verder heeft de minister gesteld dat alleen de zaken die niet in Compas of GPS geregistreerd staan, niet in de justitiële documentatie terecht komen. De systemen Compas en GPS hebben een koppeling met Justid. De zaken die wel in die systemen geregistreerd staan, komen wel op de justitiële documentatie terecht.

Reactie politiechef op het verslag van bevindingen

De politiechef heeft laten weten zich niet te kunnen vinden in het standpunt van de minister, dat de politie in de (onjuiste) veronderstelling verkeerde dat het verlenen van medewerking aan het bemiddelingsgesprek relevant was voor de strafrechtelijke afdoening van de zaak. Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat de wijkagent niet beter wist dan dat het bemiddelingsgesprek voorwaarde was voor het sepot. Dat achteraf is gebleken dat het openbaar ministerie niet een strafrechtelijk voorwaardelijk sepot had bedoeld, maakt nog niet dat de politie een onjuiste veronderstelling heeft gedaan. De communicatie van ZSM en/of het openbaar ministerie over de insteek voor het bemiddelingsgesprek is onvoldoende geweest, aldus de politiechef.

Beoordeling

I. Ten aanzien van de politie

De klacht over de aanhouding

Het redelijkheidsvereiste houdt in dat overheidsinstanties de verschillende belangen tegen elkaar afwegen en dat de uitkomst hiervan niet onredelijk is.

Iemand kan slechts als verdachte worden aangemerkt wanneer er sprake is van een redelijk vermoeden van schuld (zie Achtergrond, onder 1.). Dat vermoeden van schuld dient te steunen op specifieke feiten of omstandigheden van het geval en dat dient bovendien naar objectieve maatstaven gezien redelijk te zijn. Het is dus niet vereist dat op het moment dat wordt besloten om tot aanhouding over te gaan, ook al vast staat dat die persoon het gestelde strafbare feit daadwerkelijk heeft begaan.

In dit geval is vast komen te staan dat de politie na een melding ter plaatse is gegaan, waar zij met een aantal jongens heeft gesproken die verklaarden dat verzoeker en zijn zoon zich schuldig hadden gemaakt aan mishandeling.

Politieambtenaar M. heeft tijdens de hoorzitting aangegeven dat het feit dat er een aangifte zou komen en er in ieder geval één getuige was, redenen waren om tot aanhouding over te gaan. Zij heeft verklaard dat de jongen die stelde te zijn mishandeld, had gehuild, rode vlekken in zijn gezicht had, overstuur was en dat het verhaal serieus over kwam. Hoewel M. dit niet eerder heeft verklaard en hiervan evenmin melding heeft gemaakt in het proces-verbaal van aanhouding, acht de Nationale ombudsman haar verklaring authentiek en is er geen reden om aan haar verklaring te twijfelen.

Gelet op de verklaring van M. was er naar het oordeel van de ombudsman voldoende aanleiding om verzoeker en zijn zoon als verdachte van openlijke geweldpleging aan te houden.

De Nationale ombudsman ziet zich ook voor de vraag gesteld of er niet kon worden volstaan met het ter plaatse opnemen van een korte verklaring van verzoeker en zijn zoon, waarbij beiden de volgende dag eventueel nader zouden worden gehoord. Dit zou hen een aanhouding onder toezend oog van de hele buurt hebben bespaard, hetgeen in de gegeven situatie naar het oordeel van de ombudsman wenselijk zou zijn geweest.

De ombudsman acht het echter aannemelijk dat het ter plaatse niet mogelijk was om een korte verklaring van verzoeker af te nemen, nu hij al schreeuwend en geëmotioneerd over straat liep (hetgeen hij heeft erkend) en pogingen om met hem in gesprek te gaan mislukten. In deze omstandigheden acht de Nationale ombudsman het niet onjuist dat de politie ervoor heeft gekozen verzoeker en zijn zoon aan te houden en over te brengen naar het politiebureau. De politie heeft in overeenstemming met het redelijkheidsvereiste opgetreden.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Overigens kan de ombudsman zich voorstellen dat verzoeker het onrechtvaardig vindt dat hij en zijn zoon zijn aangehouden en de jongens niet. Voor aanhouding van de jongens bestond echter onvoldoende aanleiding, nu er geen feiten of omstandigheden waren op grond waarvan zij konden worden aangemerkt als verdachte van een strafbaar feit. Wellicht dat de jongens in het verleden strafbare feiten hebben gepleegd dan wel de reactie van verzoeker en zijn zoon hebben uitgelokt, maar dat vormt geen reden om tot aanhouding over te gaan.

De klacht over het geboeid overbrengen van verzoeker

Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op onaantastbaarheid van het lichaam is neergelegd in internationale verdragen en de Grondwet (zie Achtergrond, onder 2.).

Het aanleggen van handboeien vormt een inbreuk op de lichamelijke integriteit van de betreffende persoon. In artikel 7 van de Politiewet en artikel 22 van de Ambtsinstructie is bepaald dat een politieambtenaar een aangehouden verdachte ten behoeve van het vervoer handboeien kan aanleggen. Dit is slechts mogelijk als dit noodzakelijk is vanwege vluchtgevaar of gevaar voor de veiligheid van de verdachte, van de betrokken ambtenaar of van derden (zie Achtergrond, onder 3.).

Het aanleggen van handboeien mag geen automatisme zijn. Voor de keuze voor handboeiengebruik bestaat, naast het kader van de eerder genoemde Ambtsinstructie, de afwegingsruimte van de betrokken politieambtenaar voor het wel of niet gebruiken van handboeien. De betrokken ambtenaar moet in een specifiek geval de afweging maken of de aanwezige veiligheidsrisico's het aanbrengen van de boeien naar redelijk inzicht rechtvaardigen; hem komt de ruimte toe om de omstandigheden van de situatie en de persoon van de verdachte te beoordelen.

Hoewel niet vast staat op welk moment de politie is overgegaan tot het gebruik van handboeien, gaat de ombudsman er vanuit dat verzoeker - nadat hem was meegedeeld dat hij was aangehouden - werd geboeid toen hij boos werd, niet mee wilde, verbaal verzet toonde en weg wilde lopen. Politieambtenaar M. heeft dit tijdens de hoorzitting verklaard en dit wordt bevestigd door verzoeker, die tijdens de hoorzitting heeft aangegeven dat een normaal mens die van zijn vrijheid is beroofd, niet met de politie meegaat. Nu verzoeker niet mee wilde gaan en het niet mogelijk was om een normaal gesprek met hem aan te gaan en te de-escaleren, was er sprake van vluchtgevaar en kon de politie tot het gebruik van handboeien overgaan. Niet is gebleken dat het handboeiengebruik automatisch heeft plaatsgevonden. Dit blijkt temeer uit het feit dat verzoekers zoon tijdens zijn overbrenging naar het politiebureau niet werd geboeid. De politie heeft het recht op lichamelijke integriteit voldoende gerespecteerd.

De onderzocht gedraging is behoorlijk.

De klacht over de mededeling met betrekking tot het bemiddelingsgesprek

Het vereiste van goede informatieverstrekking houdt in dat de overheid ervoor zorgt dat de burger de juiste informatie krijgt en dat deze informatie klopt en volledig en duidelijk is. Zij verstrekt niet alleen informatie als de burger erom vraagt, maar ook uit zichzelf.

Gebleken is dat wijkagent T. verzoeker heeft laten weten dat de zaak geseponeerd zou worden wanneer verzoeker en zijn zoon zouden meewerken aan een bemiddelingsgesprek. Verzoeker voelde zich hierdoor onder druk gezet en heeft ingestemd met het bemiddelingsgesprek, terwijl hij dat eigenlijk niet wilde.

Uit informatie van het openbaar ministerie, politieambtenaar A. (werkzaam binnen de ZSM) en het registratiesysteem BOSZ blijkt dat de sepotbeslissing pas genomen zou worden nadat het bemiddelingsgesprek had plaatsgevonden. Van een voorwaardelijk sepot was volgens A. dan ook geen sprake. In de mutatie van 2 mei 2013 staat echter vermeld dat er sprake is van een voorwaardelijk sepot. Er is kennelijk in de communicatie tussen de ZSM en de politie een misverstand ontstaan over de vervolgingsbeslissing. Vervolgens heeft rechercheur J. een e-mail gestuurd aan wijkagent T., waarin staat dat de zaak wordt geseponeerd wanneer verzoeker en zijn zoon meewerken aan een bemiddelingsgesprek. Er valt echter niet meer te achterhalen waar het in de communicatie mis is gegaan.

Dat deze miscommunicatie is ontstaan, met de foutieve informatieverstrekking aan verzoeker als gevolg, acht de ombudsman niet zorgvuldig. Gelet op de e-mail van zijn collega J. valt dit wijkagent T. niet persoonlijk aan te rekenen. Wel valt dit de politieorganisatie als geheel in samenhang met het openbaar ministerie aan te rekenen. De politie en het openbaar ministerie hebben dan ook beide het vereiste van goede informatieverstrekking geschonden.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

II Ten aanzien van het Openbaar Ministerie

Het vereiste van fair play houdt in dat de overheid de burger de mogelijkheid geeft om zijn procedurele kansen te benutten en daarbij zorgt voor een eerlijke gang van zaken.

Vanuit maatschappelijk oogpunt kan de ombudsman zich voorstellen dat men binnen de ZSM wilde inzetten op een bemiddelingsgesprek aangezien het om een langlopende kwestie ging tussen verzoekers familie en de jongeren in de buurt. Een dergelijk gesprek had kunnen bijdragen aan het oplossen van de overlastsituatie, hetgeen in deze kwestie helaas niet mogelijk bleek.

Hoewel de ombudsman geen reden heeft om te twifelen aan de goede bedoelingen van de officier van justitie, acht hij de wijze waarop de besluitvorming in deze zaak heeft plaatsgevonden niet zuiver. Door de juridische beoordeling van de zaak uit te stellen (waarbij de vraag wordt beantwoord of de zaak bewijsbaar is of niet) en eerst een bemiddelingsgesprek te laten plaatsvinden, is geprobeerd om dat gesprek af te dwingen.

De zaak had na het onderzoek door de politie meteen moeten worden beoordeeld. Op dat moment waren er twee mogelijkheden: de zaak is bewijsbaar of de zaak is niet bewijsbaar en zou worden geseponneerd met sepotcode 02. Wanneer de zaak wel bewijsbaar was, had kunnen worden gezien of betrokkenen bereid waren om deel te nemen aan een bemiddelingsgesprek of had er een voorwaardelijk sepot opgelegd kunnen worden, met als voorwaarde deelname aan een bemiddelingsgesprek.

Wanneer een zaak niet bewijsbaar is, moet het naar het oordeel van de ombudsman bij die constatering blijven en dient de zaak geseponneerd te worden met code 02. Er is dan geen ruimte meer voor het voeren van een bemiddelingsgesprek in het kader van de strafrechtelijke afdoening van een zaak. Wel zou de politie met betrokkenen kunnen spreken om te bezien of zij op vrijwillige basis deel zouden willen nemen aan een dergelijk gesprek.

Dat de juridische beoordeling van de zaak in dit geval is aangehouden tot het moment dat het bemiddelingsgesprek had plaatsgevonden en deelname aan het bemiddelingsgesprek min of meer is afgedwongen, acht de ombudsman geen eerlijke gang van zaken. Het openbaar ministerie, dat de uiteindelijke vervolgingsbeslissing neemt, heeft gehandeld in strijd met het vereiste van fair play.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Ten overvloede merkt de ombudsman nog het volgende op.

Tijdens het onderzoek is gebleken dat de sepotbeslissing niet bij het openbaar ministerie is geregistreerd, en dus niet op verzoekers justitiële documentatie vermeld staat. Duidelijk is geworden dat dit zou gelden voor alle zaken die niet geregistreerd worden in de systemen Compas of GPS. De sepotbeslissingen staan slechts als politieseponneerd geregistreerd in het politiesysteem BOSZ. Dit betekent dat wanneer een zaak bij de ZSM terecht komt en niet wordt geregistreerd in Compas of GPS én deze zaak wordt geseponneerd, het resultaat voor de verdachte gunstiger is dan wanneer de zaak wel is geregistreerd in Compas of GPS. Afdoening van de zaak zoals in het onderhavige geval heeft immers geen consequenties voor de justitiële documentatie, terwijl die consequenties er wel waren geweest wanneer de zaak was geregistreerd in Compas of GPS. Dit brengt naar het oordeel van de ombudsman een vermoeden van rechtsongelijkheid met zich mee.

Verder is de ombudsman gebleken dat de sepotbrief aan verzoeker onjuiste informatie bevat. In die brief staat namelijk vermeld "op mijn kantoor is een proces-verbaal binnengekomen, waarin u als verdachte bent aangemerkt", terwijl tijdens het onderzoek is gebleken dat er geen proces-verbaal is opgemaakt en dat de zaak niet is ingestuurd naar het parket. De Nationale ombudsman acht deze gang van zaken onzorgvuldig.

Conclusie

De klacht over de politie-eenheid Noord-Nederland, die wordt aangemerkt als een gedraging van de politiechef van de eenheid Noord-Nederland, is

niet gegrond ten aanzien van de aanhouding;
niet gegrond ten aanzien van het gebruik van handboeien;
gegrond ten aanzien van de informatieverstrekking over het bemiddelingsgesprek, wegens schending van het vereiste van goede informatieverstrekking.

De klacht over het arrondissementsparket Noord-Nederland, die wordt aangemerkt als een gedraging van de minister van Veiligheid en Justitie, is

gegrond ten aanzien van de informatieverstrekking over het bemiddelingsgesprek, wegens schending van het vereiste van goede informatieverstrekking;
gegrond ten aanzien van de beslissing om een bemiddelingsgesprek te laten plaatsvinden alvorens de zaak te beoordelen, wegens schending van het vereiste van fair play.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

Achtergrond

1. Artikel 27 Wetboek van Strafrecht

"Als verdachte wordt vóórdat de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit voortvloeit."

2.1 Artikel 11 Grondwet

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

2.2. Artikel 8 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

"1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

3.1 Artikel 7, eerste lid, Politiewet

"De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak, is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld of vrijheidsbeperkende middelen te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik hiervan verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf."

3.2 Artikel 22 Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren

"1. De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen.

2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:

- a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of
- b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang."